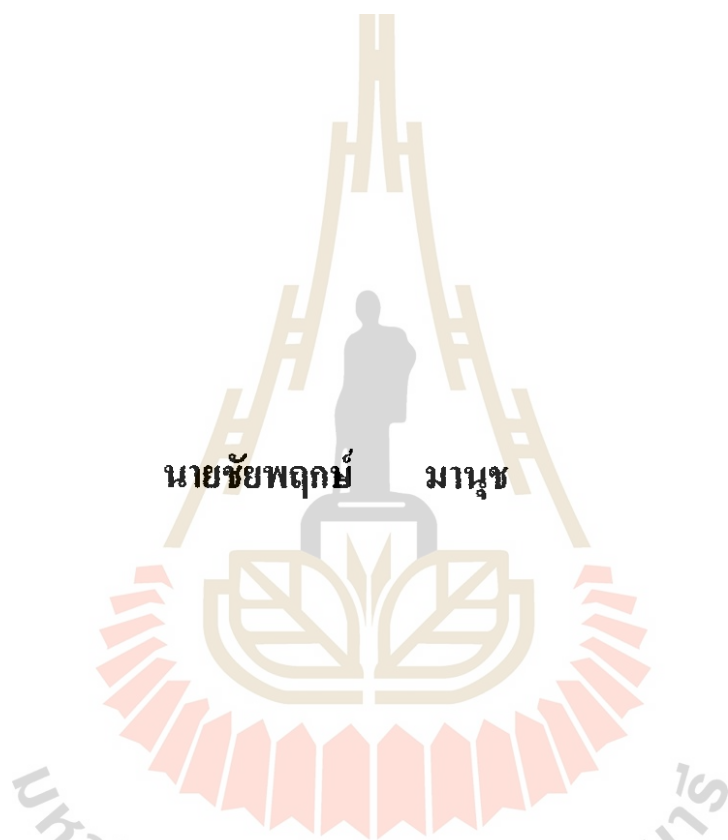

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

ชัยพฤกษ์ มานุษ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 57 หน้า

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ อุสาหะ

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหา และมีวัตถุประสงค์ในการประเมินเพื่อศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง ซึ่งใช้วิธีการประเมินในรูปแบบของซีพีพี (CIPP MODEL) เป็นตัวกำหนดกรอบและขอบเขตของการประเมินโครงการในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลคือแบบรายงาน (บร: 1 - บร: 12) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินคือสมาชิกผู้ถือหุ้นเงินของกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง

ผลการประเมินสรุปได้ว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงบรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งส่งผลให้ชาวบ้านหนองน้ำแดง กองทุนเกิดศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีการพึ่งพาตนเองภายในสมาชิกและชุมชนมากขึ้นรวมทั้งยังเกิดความเข้มแข็งและการเรียนรู้ร่วมกัน

โดยภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง มีปัจจัยทั้งทางด้านบวกและด้านลบที่ช่วยส่งเสริมและขัดขวางการเติบโตของกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันคิดค้นหาวิธีการแก้ไข เพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดประโยชน์แก่กองทุนและสมาชิกและประเทศชาติสืบไป

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ อุสาหะ
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชา

เทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ

- คุณจารุเสษฐ์ พิมพ์บุตร พัฒนาการอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำแดง ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกขอขอบคุณพี่น้อง ๆ ในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ชัยพฤกษ์ มานูช

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง

หน้าอนุมัติ

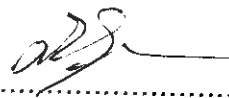
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาจัดการและประเมินโครงการของสำนัก วิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ อุสาหะ

กรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ อุสาหะ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
หน้าอำนวยการ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1 หลักการและเหตุผล.....	1
2 วิธีดำเนินการ	2
3 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ.....	3
4 กรอบแนวคิดทฤษฎี.....	3
5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1 นโยบายหลัก วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544.....	6
3 แบบติดตามคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	12
4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	20
7 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	21
8 หลักเกณฑ์ประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิปป์โมเดล.....	21
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	23
1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ.....	23
2 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูล.....	26
3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
5 ตัวชี้บริบทและตัวแปรที่ศึกษา.....	31

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

6	ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา.....	32
7	ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่และตัวแปรที่ศึกษา.....	34
8	ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีและตัวแปรที่ศึกษา.....	35
บทที่ 4	ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	42
1	ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	42
2	ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	45
3	ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้.....	49
4	สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	50
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	53
1	วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	53
2	วิธีการดำเนินการ.....	53
3	ผลการดำเนินการ.....	54
4	อภิปรายผล.....	54
5	ข้อเสนอแนะ	56
บรรณานุกรม		
ภาคผนวก		
ภาคผนวก ก.	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และฉบับปรับปรุงแก้ไข ฉบับที่ 4 พ.ศ.2545	
ภาคผนวก ข.	ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา	
ภาคผนวก ค.	แผนที่หมู่บ้านต่าง ๆ (หมู่ 1 – 10) ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา	

บทที่ 1

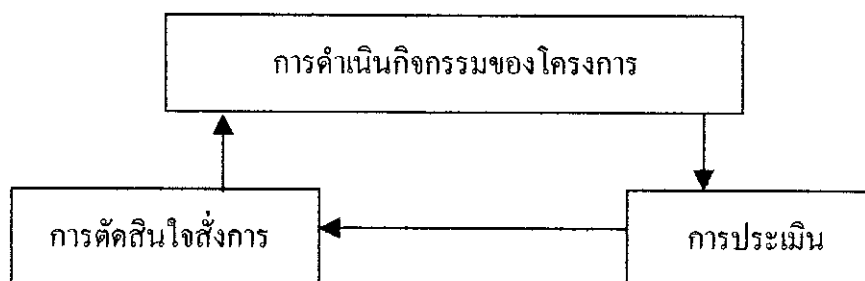
บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

รัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนชาวไทย จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึก ความแน่นชุมชนและท้องถิ่น โดย ชุมชนเป็นผู้กำหนด มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต (คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัด ตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2544) กรณีกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยและทำการศึกษาและได้ทำการประเมิน เพื่อจะทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองน้ำแดงจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด ทำไมต้องมีการประเมินดังเหตุผลดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อจะทราบถึงความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน
2. เพื่อจะทราบถึงความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนของแต่ละบุคคลในด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
3. เพื่อจะให้ทราบถึงความพร้อมของระบบการตรวจสอบและการประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก
4. เพื่อจะทราบถึงความพร้อมของการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้านกับกองทุนอื่น ๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน กล่าวคือ
 1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน
 2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง
 3. การตัดสินใจในการปฏิบัติ
 4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า CIPP Model เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ โดยสามารถแสดงแผนได้ดังรูปนี้

2. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านของบ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษา ระเบียบ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 , 2545
2. เข้าไปศึกษาการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองน้ำแดง ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุน
3. ผู้วิจัยได้ใช้ต้นแบบการประเมินเชิงระบบ คือ ใช้ CIPP Model มาวิเคราะห์กองทุน หมู่บ้าน บ้านหนองน้ำแดง และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูลในครั้งนี้
4. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลจากแบบรายงาน บร.1 – บร.12 และบางส่วนต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
5. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นที่จะต้องเขียนสารนิพนธ์
6. ลงมือเขียนสารนิพนธ์บทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรม และภาคผนวก จนสมบูรณ์ ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์

3. วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

- 3.1 เพื่อศึกษาและประเมินบริบทชุมชน
- 3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา
- 3.3 เพื่อศึกษาผลอื่น ๆ ที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3.4 เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 3.4.1 ให้บรรลุวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 5 ข้อ หรือไม่
- 3.4.2 เพื่อให้ทราบปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและข้อขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์
- 3.4.3 เพื่อให้ทราบถึงองค์กรเครือข่ายในการเรียนรู้
- 3.4.4 เพื่อให้ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎี หรือ ต้นแบบทางความคิดที่ได้นำมาใช้ปฏิบัติจริง โดยการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่รับผิดชอบด้วยกระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วม คือ ซิฟฟ์ โมเดล (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่ตัวอักษร CIPP มีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

จากกระบวนการ CIPP Model นี้ สามารถแบ่งการตัดสินใจควบคู่กับการประเมินโครงการดังกล่าวได้ 4 ประการ ดังนี้

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 มีดังต่อไปนี้

- 5.1 ได้ทราบผลและมีความรู้ถึงบริบทชุมชนทั้งระดับประเทศและหมู่บ้าน
- 5.2 ได้ทราบผลและมีความรู้ความเข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน โดยภาพรวมทั้งด้านบวกและด้านลบ
- 5.3 ได้ทราบและมีความรู้ถึงผลอื่น ๆ ที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 5.4 ได้ทราบผลและมีความรู้ในการดำเนินงานของหมู่บ้านหนองน้ำแดงในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 5.4.1 ได้ทราบถึงกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงบรรลุผล 5 ข้อตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 - 5.4.2 ได้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง
 - 5.4.3 ได้ทราบถึงองค์กรเครือข่ายและการเรียนรู้ของชาวบ้าน
 - 5.4.4 ได้ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองน้ำแดง

4. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระหว่างหมู่บ้านและชุมชนตลอดทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5. ผู้วิจัยได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบ วิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ

(หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2545)

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาการและเนื้อหาสาระต่าง ๆ ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ประมวลจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงว่าการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ มี 5 ตอน ดังนี้ คือ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบาย

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล ซึ่งมี ฯพณฯ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการได้ด้วย การจัดตั้งและการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2544)

(คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2544)

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน สังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มสตรีแม่บ้าน เป็นต้น

2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการตั้งขึ้นเพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

3. การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยที่ส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการและด้านการจัดการกองทุน

4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง (คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี)

โดยสรุปแล้ว กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมืองเป็นกองทุนระดับชาติ เพื่อจัดสรรเงินให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่ง แห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนบริหารจัดการกันเอง ภายใต้ปรัชญาการร่วมคิดและดำเนินการโดยกระบวนการประชาสังคม และการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง และการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนให้นำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ผลแห่งการเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ.2544 และ 2545

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2545

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากหมวดที่ 1 ประเด็นสำคัญสามารถสรุปได้คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ทั้งนี้ยังประกอบไปด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มี การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายแนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุน
3. จัดทำร่างกฎหมาย กทบ. เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน จ่ายเงิน เก็บรักษาและจัดสรรเงินกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการและการบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการตามระเบียบ
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหาร สามารถขอเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานได้
10. รายงานผลการดำเนินงาน ให้คณะรัฐมนตรี ปีละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายกำหนด

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยสำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางในการบริหาร
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ
6. สนับสนุนให้มีการประชุมและฝึกอบรมบุคลากร
7. เสนอความคิดเห็น สนับสนุน ปรีกษาหารือ แก่คณะกรรมการ
8. รายงานผลการปฏิบัติงาน

2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวดที่ 1 ชื่อความทั่วไป

หมวดที่ 1 กล่าวถึงความหมายของคำที่ใช้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

หมวดที่ 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวดที่ 2 กล่าวถึงปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ วัตถุประสงค์ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน แหล่งเงินทุน โดยมาจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล เงินกู้ ดอกผลหรือประโยชน์จากกองทุน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงกฎข้อบังคับที่คณะกรรมการต้องปฏิบัติในการจัดสรรเงินกองทุนแก่สมาชิกกองทุนด้วย

หมวดที่ 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุน ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นรองประธาน นอกจากนี้ยังประกอบด้วย ปลัดกระทรวง และอธิบดีกรมต่าง ๆ ด้วย

คณะอนุกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินกองทุน
2. สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคณะอนุกรรมการ
3. บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ
4. ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบข้อบังคับกองทุนตามแผนงานของรัฐ
5. แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

หมวดที่ 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด โดยให้ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน ผู้แทนจาก

กระทรวงต่าง ๆ และธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หน้าที่ของ คณะอนุกรรมการระดับจังหวัดมีดังนี้

1. รับขึ้นทะเบียนกองทุน
2. ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุน
3. สนับสนุนความพร้อม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน
4. จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลกองทุนต่าง ๆ ในจังหวัด
5. รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด
6. แต่งตั้งคณะทำงาน และปฏิบัติตามหน้าที่อื่น

หมวดที่ 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ และคุณสมบัติที่ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

หน้าที่อำนาจการรับผิดชอบของคณะกรรมการมีดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์
2. ออกระเบียบหลักเกณฑ์ หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน
3. รับสมาชิกและจัดทำระเบียบสมาชิก
4. ดำรงและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
5. พิจารณาการให้กู้
6. ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน
7. จัดประชุมสมาชิกเพื่อทำการตกลง
8. จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร

หมวดที่ 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ในหมวดนี้กล่าวถึงแหล่งที่มาของเงินกองทุน และคุณสมบัติของสมาชิกกองทุน เงื่อนไขการจัดประชุมของสมาชิกกองทุน และสิทธิของสมาชิกกองทุนในการออกเสียงในที่ประชุม

หมวดที่ 7 กองกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กล่าวถึงเงื่อนไขการกู้ยืมเงินของสมาชิกกองทุน คือรายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท รวมทั้งระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกผู้กู้จะต้องปฏิบัติ การชำระเงินคืน ระยะเวลาการชำระเงินคืนและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ต้องชำระ

หมวดที่ 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และแจ้งให้สมาชิกทราบ และมีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี และการ

พัสดุ และกำหนดให้ทำทางการเงินภายใน 30 วันนับแต่วันสิ้นปี ทางบัญชีของทุกปี และกำหนดให้จัดสรรกำไรสุทธิตามหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวดที่ 9 บทเฉพาะกาล

ในวาระเริ่มแรกให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนเพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการเลือกคณะกรรมการกองทุน ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีให้คณะกรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุน

2.3 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2545

โดยเป็นการปรับปรุงแก้ไขระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กล่าวคือ

1. ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า บัญชีกองทุนหมู่บ้าน และคำว่า บัญชีเงินสะสม คือ

บัญชีกองทุนหมู่บ้าน หมายความว่า บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน (ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง) หรือบัญชีที่ 1 ซึ่งกองทุนเปิดไว้รองรับเงินจัดสรรจากรัฐบาล

บัญชีเงินสะสม หมายความว่า บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน (ชื่อหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง) หรือบัญชีที่ 2 ซึ่งกองทุนเปิดไว้รองรับเงินฝากประเภทอื่นนอกเหนือจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล

2. ให้มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน ผู้แทนคณะกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธานกรรมการและผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คลังจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด เจริญพัฒนาชนบทจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชน

3. ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอประกอบด้วย นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตเป็นประธานแล้วแต่กรณี ปลัดเทศบาลหรือปลัดเมืองพัทยาแล้วแต่กรณี ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนาหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตแล้วแต่กรณี คลังจังหวัด นายอำเภอ หรือหัวหน้าฝ่ายการคลังแล้วแต่กรณี ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคนแต่ไม่เกินเก้าคนเป็นอนุกรรมการ และพัฒนาการอำเภอหรือหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตแล้วแต่กรณีเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

4. ในกรณีกองทุนใดไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เนื่องจากสภาพข้อเท็จจริงสุดวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้คณะกรรมการกองทุนรายงานปัญหาเสนอระเบียบปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอพิจารณา และนำเสนอคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศใช้เป็นรายกรณีไป

5. การอนุมัติเงินกู้หรือเงินยืมฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งจำนวนไม่เกินสองหมื่นบาท จากเงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลหรือบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1) ไปใช้จ่ายเพื่อการฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วน โดยกองทุนหมู่บ้านสามารถเบิกเงินฉุกเฉินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1) มาเก็บรักษาไว้เป็นเงินสด ตามระเบียบข้อบังคับ หรือข้อกำหนดของกองทุน โดยวงเงินสดที่เก็บรักษาประจำวันจะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ซึ่งมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

6. คณะกรรมการกองทุนเก็บรักษา หือเบิกจ่ายดอกเบี้ย หรือเงินตอบแทนจากผลกำไรตามเงื่อนไขและวิธีการดังต่อไปนี้

(1) ดอกเบี้ยและเงินตอบแทนจากผลกำไรที่เกิดจากการนำเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1) ไปให้สมาชิกกู้หรือยืมไปลงทุน หรือเพื่อการฉุกเฉินจะต้องนำเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1)

(2) ให้กองทุนจัดทำบัญชี และงบกำไรขาดทุน ทุกหกเดือน เพื่อจะได้ทราบผลประกอบการของกองทุนโดยรวม

(3) ให้เบิกจ่ายดอกเบี้ยหรือเงินตอบแทนจากผลกำไรสะสมที่เกิดขึ้นมาใช้จ่ายหรือนำไปใช้จ่ายแล้วจัดสรรตามเงื่อนไข หรือระเบียบที่กองทุนได้กำหนดขึ้น

(4) ให้คณะกรรมการกองทุนทำหลักฐานการเบิกถอนดอกเบี้ยหรือเงินตอบแทนจากผลกำไรจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1) รวมทั้งวัตถุประสงค์ในการเบิกถอนพร้อมหลักฐานแล้วปิดประกาศให้สมาชิกกองทุนได้ทราบ และตรวจสอบ ณ ที่ทำการกองทุน

7. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้หรือเงินยืม ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือเงินยืม พร้อมเงินตอบแทนจากผลกำไร ให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

(1) สมาชิกที่ประสงค์จะชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมทุกประเภท ต้องไปติดต่อขอชำระคืนเงินกู้หรือเงินยืมทุกประเภทกับคณะกรรมการกองทุน เพื่อตรวจสอบเงินงวด (เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือเงินยืมและเงินตอบแทนจากผลกำไร) ที่จะต้องส่งชำระคืน

(2) กองทุนจัดประชุมโดยมีสมาชิกของกองทุนเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เพื่อพิจารณาเลือกหรือมอบหมายให้กรรมการกองทุนตามจำนวนที่เหมาะสมเป็นผู้รวบรวมและรับชำระค่าน้ำหรือเงินยืมทุกประเภท

8. หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองที่ยังไม่สามารถจัดประชุมเพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอดำเนินการ เพื่อจัดส่งให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบว่า เห็นสมควรให้ถือเป็นการจัดเวทีชาวบ้านสมบูรณ์หรือไม่ และเมื่อคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมีมติเห็นชอบ ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อให้ความเห็นชอบเป็นรายกรณีต่อไป

(สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี , 2544)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวคือ

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดดังนี้
 1. เป็นผู้ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี
 2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
 3. ปฏิบัติตนอยู่ในศาสนา ศลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
 5. ไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษความผิดที่กระทำโดยประมาท
 6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

ฐานบุกรุก

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้าน ต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
 2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน
 3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
 4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน ทั้งผลผลิตด้านการเกษตรและการแปรรูปผลผลิต
 5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน
- (กองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านหนองน้ำแดง ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1

ข้อ 2 ที่ตั้ง กองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ 10 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 10 โทรศัพท์ 0-4431-2617, 0-4432-8076

ข้อ 3 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 4 วัตถุประสงค์ มีดังต่อไปนี้

(1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้ในหมู่บ้านสำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ เพื่อเพิ่มเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชน

(2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ และรับฝากเงิน

(3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

(4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ

1. เป็นคนมีความซื่อสัตย์
2. เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
3. เป็นคนไม่มัวเมา ในสิ่งอบายมุข
4. เป็นคนรู้จักสามัคคี

(5) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ

1. เป็นคนเก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ

2. เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
3. เป็นคนเก่งงาน ขยันการงาน และมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงาน
4. เป็นคนเก่งคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

ข้อ 5 แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- (1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- (2) เงินกู้ยืม
- (3) ดอกผลหรือประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- (4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- (5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- (6) เงินค่าหุ้น
- (7) เงินสมทบจากกลุ่ม หรือองค์กรสมาชิก
- (8) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือภาระติดพันอื่นใด

ข้อ 6 คุณสมบัติของสมาชิก มีดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่มีบ้านหรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนจัดตั้งกองทุน
2. เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกองทุน
3. เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบกองทุน
4. เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
5. อดทน เสียสละ และเห็นประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
6. มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

ข้อ 7 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก ทำได้ดังต่อไปนี้

1. ยื่นคำขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน ได้ที่คณะกรรมการกองทุน
2. ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6 (ข้อ 6.1 – 6.6) สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก
3. คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่า จะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

ข้อ 8 เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 6 และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้นและเงินฝากสัจจะภายใน 3 วัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งเข้าเป็นสมาชิก

ข้อ 9 การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก มีสาเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ตาย
2. ลาออก และ ได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
3. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
4. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วมประชุม
5. จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือ หรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
6. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
7. นำวัตถุประสงค์ของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
8. มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อที่ 6

ข้อ 10 สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สินหรือภาวะผูกพันใด ๆ กับกองทุนทั้งในฐานะผู้กู้หรือผู้ค้ำประกันอาจขอลาออกจากการเป็นสมาชิกของกองทุนได้โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาอนุญาตและให้ขาดจากสมาชิกภาพในวันที่คณะกรรมการกองทุนดำเนินการอนุญาต

ข้อ 11 ผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกภาพ อาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี

ข้อ 12 การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้า คณะกรรมการกองทุนคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้ากับสมาชิกทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคล กลุ่มหรือองค์กรบุคคลเป็นราย ๆ ละยี่สิบบาท โดยสมาชิกจะต้องชำระเมื่อได้รับการพิจารณาตามข้อ 7 และต้องชำระภายใน 3 วัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 13 หุ้น ๆ หนึ่ง มีมูลค่า 30 บาท สมาชิกแรกเข้า ตามข้อ 7 จะต้องถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด ที่มีอยู่ในกองทุน โดยสามารถชำระค่าหุ้นได้ปีละหนึ่งครั้ง ในวันที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีของกองทุน

ข้อ 14 วิธีการชำระค่าหุ้น สมาชิกสามารถชำระค่าหุ้นโดยวิธีการใดวิธีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) ชำระโดยใช้เงิน

(2) ชำระโดยใช้ทรัพย์สินที่สมาชิกมีอยู่ ได้แก่

(2.1) ผลผลิตทางการเกษตรที่สามารถเก็บผลผลิตไว้ได้ในระยะยาวและสามารถขายเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ เช่น ข้าวโพด ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง เป็นต้น

(2.2) ผลผลิตทางการเกษตรแปรรูปที่สามารถเก็บไว้ได้นานและสามารถขายเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ เช่น ลำไยอบแห้ง มะม่วงคอง มะม่วงแช่อิ่ม มะขมเชื่อม เป็นต้น

(2.3)งานจักสานหรืองานหัตถกรรมต่าง ๆ ที่สามารถขายเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินได้ เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าทอมือต่าง ๆ ตะกร้า กระเป๋า เป็นต้น

(2.4)อาหารแปรรูปที่สามารถเก็บไว้ได้นาน และสามารถขายเปลี่ยนเป็นเงินได้ เช่น น้ำพริกต่าง ๆ เป็นต้น

(2.5)ทรัพย์สินอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

คณะกรรมการกองทุนจะคํานวณค่าทรัพย์สินตามข้อ (2.1) (2.2) (2.3) (2.4) และ (2.5) โดยยึดตามราคาซื้อขายภายในท้องถิ่น ณ วันที่สมาชิกส่งชำระค่าหุ้นและให้มีมูลค่าเท่ากับจำนวนหุ้นที่สมาชิกถือในแต่ละครั้งของการชำระค่าหุ้น

ข้อ 15 เงินฝากตั้งจะ สมาชิกทุกคนจะต้องส่งเงินฝากตั้งจะทุกเดือน ๆ ละเท่า ๆ กัน ในวงเงินไม่ต่ำกว่าสิบบาทและสูงสุดไม่เกินห้าร้อยบาทต่อเดือน ทุกวันที่ 7 ของเดือน และสามารถเพิ่มจำนวนเงินฝากตั้งจะได้ปีละครั้งในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี พร้อมกันนี้สมาชิกสามารถถอนเงินและปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิก

ข้อ 16 เงินรับฝาก สมาชิกสามารถนำเงินมาฝากไว้กับกองทุนได้ในวงเงินสูงสุดไม่เกินรายละห้าพันบาท โดยสามารถฝากได้ไม่จำกัดจำนวนในหนึ่งเดือน และจะถอนได้ไม่เกินหนึ่งครั้งต่อเดือน โดยจะได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดต่อปี

ข้อ 17 สมาชิกจะพิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญ เพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุน ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยจำนวน 15 คน

ข้อ 18 คณะกรรมการกองทุน ประกอบด้วย ประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เลขานุการ เหรัญญิก ผู้ตรวจสอบภายใน และประชาสัมพันธ์กองทุนประกอบด้วยที่ปรึกษา / ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน

ข้อ 19 กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่กรรมการกองทุนเข้ารับตำแหน่งให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วย กรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และคณะกรรมการกองทุนจะจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระภายในระยะเวลาสามสิบวัน กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

ข้อ 20 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544

ข้อ 21 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน

(2) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่

(3) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่มองค์กรชุมชนหรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้าน

(4) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

(5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ 22 ประธานกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการกองทุน

(2) เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุน

(3) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดตามมติหรือตามที่คณะกรรมการกองทุนมอบหมาย

(4) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามข้อบังคับและมติของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 23 ให้รองประธานกรรมการกองทุนทำหน้าที่แทนประธานกองทุน เมื่อประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อประธานกรรมการกองทุนมอบหมายให้ทำการแทน

ข้อ 24 ถ้าประธานกรรมการกองทุนและรองประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมคราวหนึ่งคราวใดได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการกองทุนคนใดคนหนึ่งเป็นประธานสำหรับการประชุมคราวนั้น

ข้อ 25 เற்றுณีกองทุนมีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บ ดูแลรักษาเงินทุนและรายได้ของกองทุนรวมทั้งการจัดทำบัญชี พร้อมทั้งการควบคุมการใช้จ่ายเงินของกองทุนให้เป็นไปอย่างรอบคอบและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อ 26 เลขานุการกองทุนมีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั่วไป นัดประชุมกรรมการกองทุน จัดและบันทึกรายงานการประชุม ตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานของกองทุน

ข้อ 27 ผู้ตรวจสอบภายในมีหน้าที่ตรวจสอบบัญชี กำกับ ดูแล เงินกองทุนให้เป็นไปตามมติที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

ข้อ 28 ประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ผลิตเอกสาร สิ่งพิมพ์ ให้ข่าวสารแก่สมาชิก และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 29 กรรมการกองทุนอื่น ๆ ให้มีหน้าที่ตามคณะกรรมการกองทุนกำหนดมอบหมาย

ข้อ 30 คณะกรรมการกองทุนต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แต่ถ้ามีความจำเป็น ประธานอาจเรียกประชุมได้มากกว่า 1 ครั้ง และต้องมีกรรมการกองทุนเข้าร่วมประชุมอย่างน้อยถึงหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงครบองค์ประชุม

ข้อ 31 การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก และกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนนหนึ่งเสียง ในกรณีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งหรือเป็นผู้ชี้ขาด

ข้อ 32 ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้

- (1) การพัฒนาอาชีพ
- (2) การสร้างงาน
- (3) การสร้างและหรือเพิ่มรายได้
- (4) ลดรายจ่าย
- (5) บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน

ข้อ 33 การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอเงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้เงินอย่างชัดเจน

ข้อ 34 ลักษณะโครงการ สมาชิกที่สมาชิกสามารถยื่นขอเงินตามข้อ (1) (2) (3) และ (4) ต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติ คือ เป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

ข้อ 35 วงเงินกู้ เงินกู้ตามข้อ 28 (1) (2) (3) และ (4) ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่า 20,000 บาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกิน 50,000 บาท โครงการที่สมาชิกยื่นขอกู้ตามข้อ 32 (5) ต้องเป็นการกู้เงินเฉพาะกรณีเพื่อการอันจำเป็นหรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควรแต่จะให้เงินกู้เพื่อการสุรุ่ยสุร่ายหรือการเก็งกำไรไม่ได้ในวงเงินรายละ 3,000 บาท

ข้อ 36 การดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้และการจัดทำรายงาน สมาชิกจะต้องดำเนินโครงการที่ขอกู้ให้สำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์และจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามและรายงานที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

ข้อ 37 การทำสัญญา เงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

ข้อ 38 หลักประกันเงินกู้ มีข้อกำหนดดังนี้

- (1) เงินกู้ตามข้อ 28 (1) (2) (3) และ (4) จะต้องให้สมาชิกของกองทุนจำนวน 2 คนขึ้นไปเป็น

ผู้คำประกัน

(2) สำหรับเงินกู้ตามข้อ 32 (5) ให้ทำสัญญาเพียงอย่างเดียว

ข้อ 39 การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้สำหรับเงินกู้ กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

(1) เงินกู้ตามข้อ 28 (1) (2) (3) และ (4) ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมทั้งดอกเบี้ยภายใน 1 ปี

(2) เงินกู้ตามข้อ 28 (5) ให้ผู้กู้คืนเงินกู้เต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 120 วัน

ข้อ 40 อัตราดอกเบี้ย มี 2 ประเภท คือ

(1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 8 บาทต่อปี

(2) อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ร้อยละ 3 บาทต่อปี

ข้อ 41 ค่าปรับ ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียค่าปรับในอัตราร้อยละ 0.50 ต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 42 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุนและได้ปีบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรดังนี้

1. เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละ 10
2. เป็นเงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละ 15
3. เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ในอัตราร้อยละ 5
4. เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละ 10
5. เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ร้อยละ 10
6. เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละ 10
7. เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ในอัตราร้อยละ 20
8. เป็นทุนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 15
9. อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควรในอัตราร้อยละ 5

ข้อ 43 กองทุนจะจัดทำบัญชีฝากและบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบคอบแล้วตีพิมพ์ประกาศอย่างเปิดเผย ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ โดยมีประเภทบัญชีที่จะต้องดำเนินการจัดทำดังนี้

1. บัญชีเงินฝากออมทรัพย์
2. รายรับรายจ่ายของกองทุน
3. สินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน

ข้อ 44 คณะกรรมการกองทุนจะตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานการตรวจสอบบัญชีต่อคณะกรรมการสนับสนุนเพื่อทราบถึงความก้าวหน้า ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินการของกองทุน ทุก 3 เดือน และทุกรอบปี พร้อมทั้งแสดงบัญชีกำไร ขาดทุน และงบดุล ในบัญชีที่ส่งมาภายใน 120 วัน นับแต่สิ้นปีบัญชี

ข้อ 45 ให้คณะกรรมการกองทุนนัดประชุมใหญ่สมาชิกอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยมีวาระการประชุม ดังนี้

1. ประธานกล่าวเปิดประชุม
2. เรื่องที่แจ้งให้ที่ประชุมทราบ
3. รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ผ่านมา
4. พิจารณาเรื่องที่ค้างในที่ประชุมครั้งก่อน
5. เสร็จญ่กรายงานฐานะทางการเงิน
6. วาระที่ต้องการพิจารณา
7. เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)
8. สรุปผลและปิดการประชุม

บทเฉพาะกาล

ข้อ 42 บรรดาประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับต่อไป เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบข้อบังคับนี้ทั้งนี้จนกว่าจะได้มีการแก้ไขหรือยกเลิก

ข้อ 47 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการกองทุนประเมินผลการดำเนินงานตามระเบียบนี้ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

ข้อ 48 ให้คณะกรรมการกองทุน เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

(กองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ผู้ประสงค์จะขอกู้ต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน
2. คณะกรรมการกองทุนมีสิทธิอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท
3. ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมส่งสำเนาแบบคำขอกู้ให้แก่ผู้กู้และธนาคารทราบ
4. การมีหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน
5. กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
6. กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย
7. กรณีผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่กำหนด
8. กรณีผู้กู้ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์การขอกู้ให้คณะกรรมการมีสิทธิยกเลิกสัญญา

(กองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 2544)

7. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการหนึ่งที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนเสร็จแล้ว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของนักศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารการจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัย และการประเมินผลโครงการ การออกผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผล และพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

โดยวัตถุประสงค์ของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาส สำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (กลุ่มนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ มหาวิทยาลัยสุรนารี)

8. หลักการประเมินโครงการแบบซีพีพี โมเดล (CIPP MODEL)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบซีพีพี โมเดล (CIPP Model) กล่าวคือ

CIPP MODEL คือ กระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่างที่มีอยู่ ซึ่งในการทำการวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่งกระบวนการประเมินได้ 4 ประการ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งบริบทหรือสภาวะแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยให้คาดการณ์ถึงผลของการดำเนินโครงการ

2. การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation) เป็นการแสดงความสอดคล้องของปัจจัยภายในปัจจัยภายนอกกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ

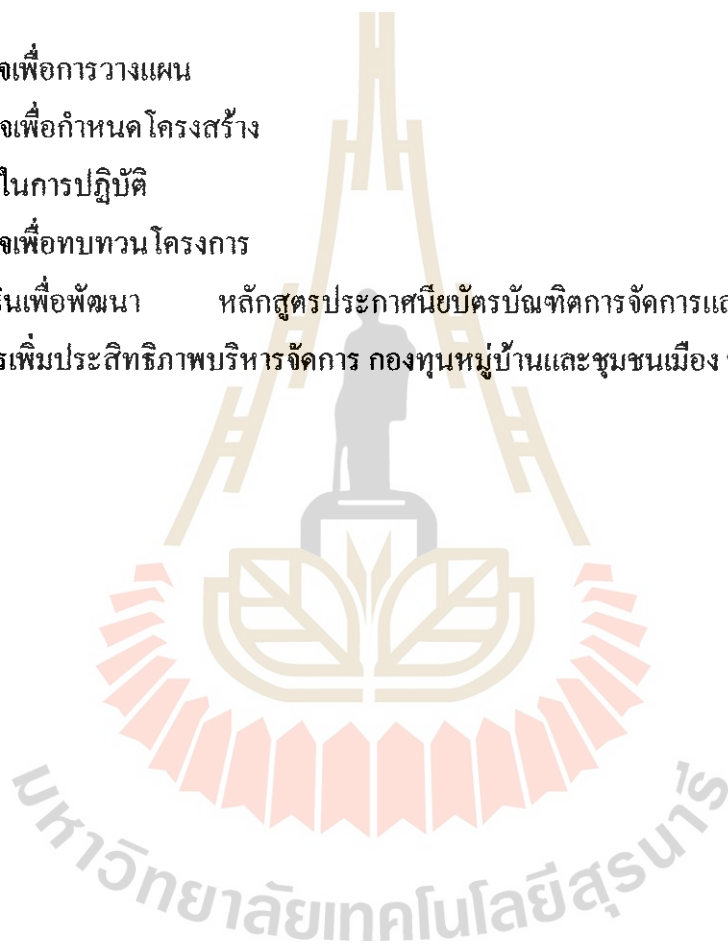
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) กระบวนการการดำเนินโครงการสามารถเปลี่ยนแปลงได้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามค้นพบสิ่งที่ดีกว่า

4. การประเมินผลที่เกิดจากโครงการ (Product Evaluation) โดยพิจารณาจาก ผล (Output) ผลกระทบ (Effects) ผลทางอ้อม (Impacts) ซึ่งผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดต่างมีความสำคัญ

จากกระบวนการ CIPP MODEL นี้ สามารถแบ่งการตัดสินใจควบคู่กับการประเมินดังกล่าวได้ 4 ประการดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง
3. การตัดสินใจในการปฏิบัติ
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ

(ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2545)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะหมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยได้เริ่มเข้าไปศึกษาดังแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีประเมินโครงการดังนี้

1.1 รูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำวิธีการประเมินโครงการมาใช้กับกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองน้ำแดง โดยใช้วิธีการประเมินเชิงระบบ (System Theory , System Approach) ในรูปแบบชิพท์ โมเดล ของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ซึ่งเกิดขึ้นในยุคที่ 6 ยุคของการขยายองค์ความรู้ทางการประเมิน (ค.ศ.1958 – 1972) ซึ่งกล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำมาเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน มีการกำหนดประเด็นที่ประเมินแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา ความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ การประเมินสภาพแวดล้อมนี้ได้ถูกนำมาประเมินสภาพทั่วไปของบ้านหนองน้ำแดงและสมาชิกกองทุนผู้เกี่ยวข้อง

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากรภายในหมู่บ้านหนองน้ำแดง ทั้งจำนวนสมาชิกภายในหมู่บ้าน ค่าใช้จ่าย วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน สำหรับการนำมาใช้ในการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง ทั้งระดับรวมทั้งหมดในหมู่บ้านและสมาชิกรายบุคคล (ผู้รู้)

4. การประเมินผลที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ และการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นนี้ ได้นำมาใช้ประเมินทั้งระดับหมู่บ้านและเฉพาะรายบุคคล (ผู้กู้)

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ สัมเลิก หรือปรับขยายโครงการที่นำไปใช้ต่อไป (ชุดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา Evaluation for Development หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2545

สำหรับวิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สามารถแบ่งออกได้ 2 ระบบ คือ

1. ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

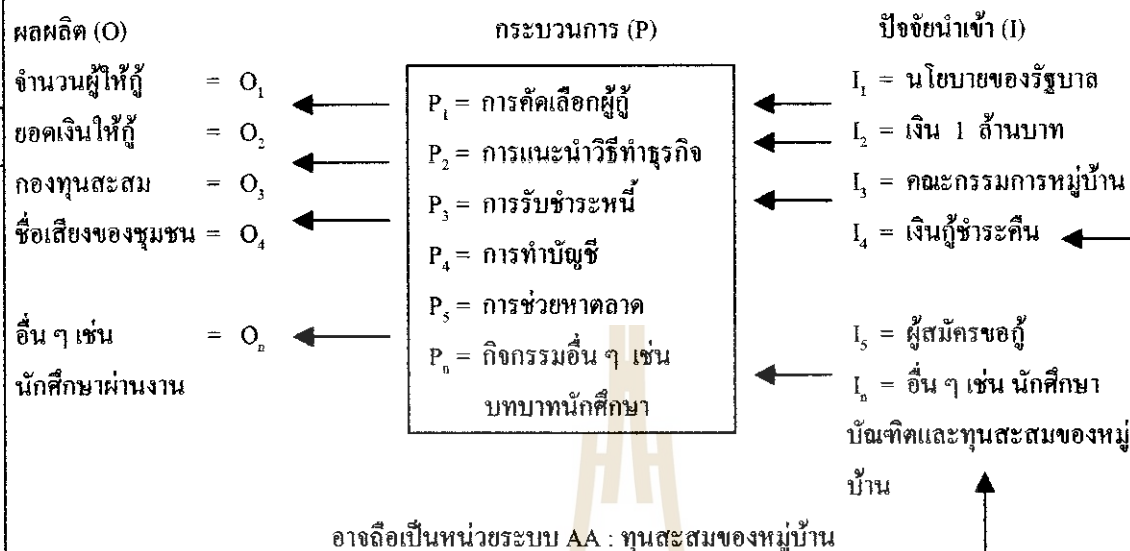
2. ระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

แผนภาพต่อไปนี้

แสดงองค์ประกอบระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้าน

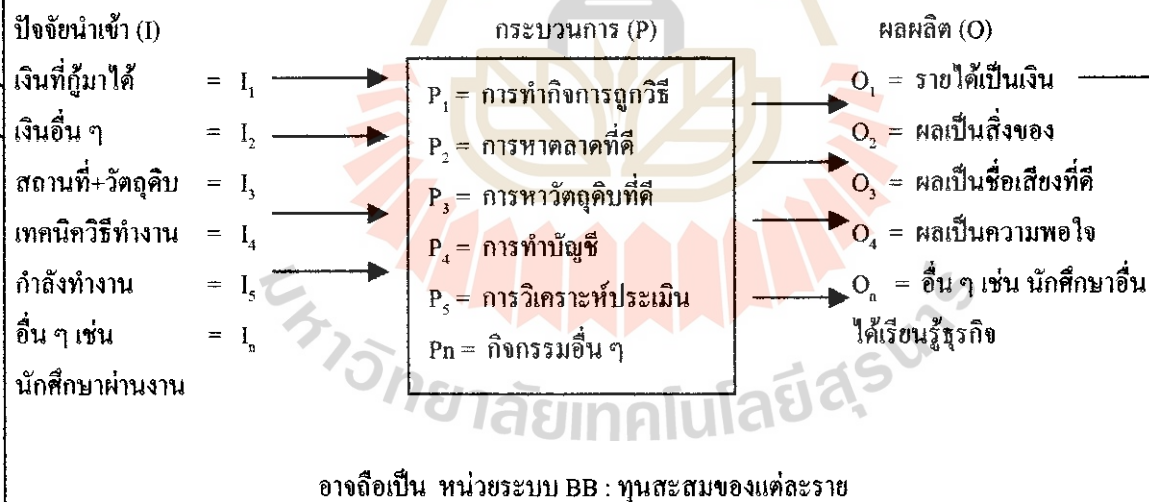
บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในรูปแบบของ “ชีฟท์ โมเดล” ดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย (B1...Bn)

ทุนสะสมของเจ้าของกิจการ

บริบท (C)

(ชุดวิชาสารนิพนธ์ : หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2545)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการประเมิน ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึก (Observation and Record)

โดยใช้เป็นเครื่องมือที่นำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรม หรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกต โดยจะต้องมีการบันทึกข้อมูลทันทีที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้น ๆ การสังเกตและการบันทึก มี 2 แบบ คือ แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2. การสัมภาษณ์ (Interview)

โดยใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลเชิงลึกหรือจากกลุ่มเป้าหมาย ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างมาก เพราะต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลแต่ละคนค่อนข้างนาน การสัมภาษณ์จะเป็นทั้งลักษณะการสัมภาษณ์แบบปิด ตอบเพียงว่า ใช่, ไม่ใช่, รู้, ไม่รู้ และอีกลักษณะหนึ่งคือการสัมภาษณ์แบบเปิด คือ ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงทัศนะส่วนตัวด้วย สำหรับวิธีการสัมภาษณ์นี้ใช้แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.)

3. การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม

4. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล

2.1 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือที่ต้องการศึกษา จะบรรลุสำเร็จตามเกณฑ์นั้นจะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

สำหรับวิธีการในการกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินโครงการมีวิธีการอยู่ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดตัวชี้วัด

เป็นขั้นตอนการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการหรือประเด็นในการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวแปรที่สำคัญที่จะนำมาสร้างตัวชี้วัดได้อย่างสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการหรือประเด็นที่ต้องการประเมิน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัด

การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัด เป็นขั้นตอนของการจำแนกประเภทและลักษณะของตัวชี้วัดที่ได้ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิในการนำมาเพื่อกำหนดตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัด

เป็นขั้นตอนของการกำหนดกฎเกณฑ์ที่แสดงระดับคุณภาพหรือระดับความพึงพอใจของตัวชี้วัดว่าจะมีลักษณะอย่างไรทั้งในลักษณะของเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ

เมื่อได้ตัวชี้วัดที่ต้องการแล้ว สามารถจำแนกตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการที่ทำให้เห็นชัดเจน คือ

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

1. ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้รู้ ได้แก่

1.1 ตัวชี้วัดบริบท ได้แก่

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน
- ด้านวัฒนธรรม
- ข้อมูลอื่นๆ เช่น อาชีพ รายได้และทัศนคติของชาวบ้าน

1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ได้แก่

- นโยบายของรัฐบาล
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- ผู้สมัครขอกู้
- อื่น ๆ เช่น กองทุนสะสมของหมู่บ้าน

1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ ได้แก่

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีการดำเนินงาน
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี
- การช่วยเหลือตลาด
- กิจกรรมอื่นๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา

1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต ได้แก่

- จำนวนผู้ที่ได้กู้
- ยอดเงินที่ให้กู้
- กองทุนสะสม

- ชื่อเสียงของชุมชน
- อื่น ๆ เช่น นักศึกษาผ่านงาน

2. ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

2.1 ตัวชี้วัดบริบท ได้แก่

- ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือข่าย
- หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล
- หนี้สินทุนนอกระบบของผู้ดูแล
- อาชีพหลักของผู้ดูแล
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ได้แก่

- เงินที่กู้มาได้
- เงินอื่น ๆ
- สถานที่และวัสดุคิ
- เทคนิควิธีการทำงาน
- กำลังการทำงาน
- อื่น ๆ เช่น นักศึกษาผ่านงาน

2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ ได้แก่

- การทำกิจการถูกวิธี
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัตถุดิบที่ดี
- การทำบัญชี
- การวิเคราะห์ การประเมิน
- กิจกรรมอื่น ๆ

2.4 ตัวชี้วัดผลผลิต ได้แก่

- รายได้เป็นเงิน
- ผลเป็นสิ่งของ
- ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี
- ผลเป็นความพอใจ
- อื่น ๆ เช่น นักศึกษาได้เรียนรู้การทำธุรกิจ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ตัวชี้วัดที่ใช้ทั้งสองหน่วยระบบ ทั้งหน่วยระบบการบริหารจัดการและนำส่งเสริมผู้รู้ และหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้นำแต่ละรายมีความเชื่อมโยงต่อกันและความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้งสองหน่วยระบบนี้ร่วมกัน

2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ต้องการทำการเก็บรวบรวม แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้รวบรวมและสรุปผลได้แล้ว

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด

เป็นขั้นตอนของการกำหนดข้อมูลจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ เพื่อให้ทราบลักษณะและระดับของข้อมูลและจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดจึงจะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2. กำหนดแหล่งข้อมูล

โดยแหล่งข้อมูลที่กำหนดขึ้นเพื่อทำการประเมิน คือ บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

3. เลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง กำหนดตามความเหมาะสมกับข้อมูลและจุดประสงค์ที่ต้องการวัด ทั้งนี้ยังมีการกำหนดไว้แล้วในแผนการปฏิบัติงานตามแบบรายงาน (บร.) ต่าง ๆ

4. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

มีหลากหลายวิธีและมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ประเมินจึงเลือกวิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ยังต้องได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

5. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทั้งหมดเป็นขั้นตอนเพื่อที่จะได้เครื่องมือที่มีคุณภาพที่สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้องครบถ้วนและเชื่อถือได้ สำหรับเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการประเมินโครงการครั้งนี้ คือ แบบรายงาน (บร.) ต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1 แบบรายงาน บร.1 คือ แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน

5.2 แบบรายงาน บร.2 คือ แบบข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

5.3 แบบรายงาน บร.3 คือ แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

5.4 แบบรายงาน บร.4 คือ แบบรายงานการปฏิบัติตามรายเดือน

5.5 แบบรายงาน บร.5 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.6 แบบรายงาน บร.6 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.7 แบบรายงาน บร.7 คือ แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

5.8 แบบรายงาน บร.8 คือ แบบรายงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

5.9 แบบรายงาน บร.9 คือ แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์

5.10 แบบรายงาน บร.10 คือ แบบรายงานสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน

5.11 แบบรายงาน บร.11 คือ แบบรายงานศึกษาเจาะลึกรายกรณี

5.12 แบบรายงาน บร.12 คือ แบบรายงานการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง ซึ่งก่อนจะออกเก็บข้อมูลจะต้องมีการวางแผนเตรียมดำเนินวิธีการ เพื่อจะได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และวิธีการที่นำมาใช้ในการในการทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองน้ำแดง ผู้ประเมินใช้วิธีแบบสอบถาม (บร.ต่าง ๆ) พร้อมกับการสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีชาวบ้าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความและสรุปความ โดยรวบรวมข้อมูลตามแบบรายงานต่าง ๆ (บร.) ผู้ประเมินได้แยกข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ (ตัวเลข) ข้อมูลเชิงคุณภาพ (ทัศนคติ) แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อนำเสนอต่อ ๆ ไป การวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 วิธี กล่าวคือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณหรือการวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณร้อยละ และการหาค่าเฉลี่ย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพหรือการวิเคราะห์โดยไม่ใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาออกจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการทำประเมินโครงการซึ่งได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ กัน รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 308 คน ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15 คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้อนุมัติให้กู้	จำนวน	60 คน
3. ชาวบ้าน	จำนวน	217 คน
4. ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	13 คน
5. ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	3 คน

สำหรับวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำประเมินนั้นจะสุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ ตามวิธีการทำรายงานตามแบบ บร. ต่าง ๆ เป็นร้อยละ 50 ของครัวเรือน สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 10 ราย หรือเฉพาะคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และทราบถึงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด จำเป็นต้องมีการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ สำหรับ “ตัวแปร” และ “ตัวชี้วัด” มีความหมายคล้ายกัน และบางครั้งสามารถใช้แทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกันในจุดเน้น ดังนี้ คือ

5. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท คือ ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ 4 เป็นสำคัญ ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น สภาพป่าไม้ สภาพของดิน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในรายงานของ บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้

- (1) ความยากจนของประเทศ
- (2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- (3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- (4) ความเดือดร้อนและความเป็นหนี้สินของประชาชน
- (5) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- (6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นในชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้อง

ถิ่นชนบท

(7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรม และสินค้าจากต่างประเทศ

(8) อื่น ๆ

2. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิอากาศของหมู่บ้านนี้ สภาพป่าหนองน้ำ สภาพที่ทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ชุมชน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปรตาม บร.1 มีดังต่อไปนี้

(1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตาม บร.1

(2) สภาพปัจจุบัน มีจำนวนครัวเรือน 317 ครัวเรือน

(3) ด้านเศรษฐกิจ ทั้งหมู่บ้าน บ้านหนองน้ำแดง มีที่ทำกินเป็นของตนเองเป็นส่วนมาก นอกเหนือจากนั้นก็มีอาชีพรับจ้าง

(4) ด้านวัฒนธรรม ชาวบ้านหนองน้ำแดงเป็นชาวพุทธ นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก และส่วนมากเป็นเครือญาติกัน

(5) ชาวบ้านมีศักยภาพในด้านดี มีความสามัคคี มีความขยัน ซึ่งเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน

6. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ คือ หน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการ และนำส่งเสริมผู้รู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด จำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วย A นี้ก็คือ ตัวชี้วัดที่กล่าวมาแล้วในตอนที 3

2. ปัจจัยนำเข้าตัวแปร ได้แก่

(1) นโยบายของรัฐบาล

(2) เงิน 1 ล้านบาท

(3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

(4) เงินที่ผู้รู้ชำระคืน

(5) ผู้สมัครขอรู้

3. กระบวนการ

(1) การคัดเลือกผู้รู้

- (2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- (3) การรับชำระหนี้
- (4) การทำบัญชี
- (5) การช่วยหาตลาด

4. ผลผลิต

- (1) จำนวนผู้ได้กู้
- (2) ยอดเงินให้กู้
- (3) กองทุนสะสม

ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

1. จำนวนผู้กู้ได้
2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
3. การขยายกิจการของผู้กู้
4. เกิดกิจการใหม่ ๆ เกิดขึ้นในท้องถิ่น

ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
2. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
4. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วย ตัวชี้วัด จำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

(1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วในตอนที 3)

(2) ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกัน ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วในตอนที 3)

(3) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
2. ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
3. หนี้สินธนาคารของผู้กู้
4. อาชีพหลักของผู้กู้

5. รายได้ของครอบครัว

6. ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2. ปัจจัยนำเข้า

- (1) เงิน
- (2) เงินอื่น ๆ
- (3) สถานที่และวัตถุดิบ
- (4) กำลังการทำงาน

3. กระบวนการ

- (1) การทำกิจการที่ถูกต้องวิธี
- (2) การหาตลาดที่ดี
- (3) การหาวัตถุดิบที่ดี
- (4) การทำบัญชี
- (5) การวิเคราะห์ประเมิน

4. ผลผลิต

- (1) รายได้เป็นเงิน
- (2) ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- (3) ผลเป็นความพอใจ

ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

1. ผู้ภูมิการพึ่งตนเอง
2. ผู้ภูมิศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของคนอย่างยั่งยืน

ผลกระทบทางตรง (Direct Impact)

1. ผู้ภูมิได้ขยายกิจการ
2. ผู้ภูมิได้ทำกิจการด้วยเทคนิคที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(จุฬาลักษณ์นิพนธ์ มหาวทิยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการ)

7. ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่และตัวแปรที่ศึกษา

การทดลองวิธีใหม่ หมายถึง การนำวิธีปฏิบัติงาน (Process) แบบใหม่ ๆ ไปใช้ ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ภูมิ และระบบการดำเนินงานของผู้ภูมิแต่ละราย ดังต่อไปนี้

1. ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่ในหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ภูมิ ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้

- (1) การทำบัญชีแบบใหม่

	รายได้
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	- มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างงาน - มีการสร้างรายได้ - มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน	- มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน - สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน - อื่น ๆ ในรายงาน บร.2
6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน	- จำนวนสมาชิกกองทุน - จำนวนเงินออมและเงินทุน - ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้านบาท
1.2 การมีระบบบริหารกองทุน	
ตัวแปร	ตัวชี้วัด
1. คณะกรรมการบริหารกองทุน	- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
2. ระเบียบการบริหารกองทุน	- มีระเบียบการบริหารกองทุน - มีการร่วมการสร้างตามระเบียบ
3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร	- มีการประชุมของคณะกรรมการ - มีการรับสมาชิก - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน - มีการรับเงินฝาก - มีการระดมทุนเงินฝาก
4. การตัดสินใจเงินกู้	- มีระเบียบการกู้และขอกู้ - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการกู้เงิน - จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้

5. มีการจัดสรรผลประโยชน์

- จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก 1 ล้านบาท
- จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ

1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ตัวแปร

1. มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัด

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้

3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง

- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ

4. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินกิจการการ
- อื่น ๆ ในแบบ บร.1

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตัวแปร

1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับของกองทุนโดยรวม

ตัวชี้วัด

- มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน ไม่ใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม
- มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองไม่ใช่รอรัฐบาลจัดการ
- สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง

2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน
- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยไม่กู้หนี้จากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง
 - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี
 - ผู้กู้แต่ละคนมีความในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร

ตัวชี้วัด

1. ศักยภาพเดิมของบริบทที่มีมากน้อยเท่าใด
 - สภาพของป่า
 - สภาพของดิน
 - สภาพของหนองน้ำ
 - จำนวนประชากร
 - อาชีพครั้งแรกของประชากร
 - ถนน
 - ไฟฟ้า
 - ประปา
 - อื่น ๆ ในรายงาน บร.1 (ข้อ 2.1, 2.2)
2. การดำเนินงานทำที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่าง ๆ
 1. ทุนด้านการเงิน
 - จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน
 - จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน
 2. ทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติ
 - จำนวนและลักษณะประชากร
 - การประกอบอาชีพ
 - สภาพของดิน
 3. ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี
 - จำนวนวัด, มัสยิด, โบสถ์
 - การใช้ภาษาชาวบ้าน
 - มีโบราณสถาน-โบราณวัตถุ
 - อื่น ๆ ในรายงาน บร.1 (ข้อ 5)

4. ทูทางปัญญา

- อื่น ๆ ในรายงาน บร.1 (ข้อ 5.7)
- จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน
- จำนวนผู้จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ
- จำนวนนักเรียนในระดับต่าง ๆ
- จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน

5. อื่น ๆ ในรายงาน บร.1 (ข้อ 3.2, 3.5, 5)

3. มีความเข้มแข็งในการทำกิจกรรมของผู้กู้

1. การเกษตร
2. ค้าขาย
3. การบริการในชุมชน
4. อุตสาหกรรมในครัวเรือน
5. การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ
6. กิจกรรมอื่น ๆ

- ในแบบ บร.4 ข้อ 5
- จำนวนผู้กู้ที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 การทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน 1.1 – 1.5 ข้างต้น

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร

ตัวชี้วัด

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุน
 - มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน มีจำนวนมากน้อยเพียงใด
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
 - จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
 - จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
3. กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน
 - จำนวนองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตัวแปร

ตัวชี้วัด

1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน
 - จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน
2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน
 - จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน
 - จำนวนผู้ที่ไม่ยอมคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

ตัวแปร

ตัวชี้วัด

1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน
 - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน
 - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเสริม
 - อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1 (ข้อ 6.3)
2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตของชุมชน
 - มีองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิต
 - มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน
3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน
 - มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
 - มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลเชื่อมกับตำบลอื่น ๆ
4. อื่น ๆ ตามแบบรายงาน บร.8

วัตถุประสงค์ที่ 4 การค้นหาตัววัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตัวแปร

ตัวชี้วัด

ความเข้มแข็งของชุมชน

1. มีความสามัคคี
2. มีความซื่อสัตย์
3. ยกย่องคนดี
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
6. มีอาชีพสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้
7. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร
8. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
11. มีผู้นำที่มีความเป็นธรรมและยุติธรรม
12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น คือ บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปร

ความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวชี้วัด

- สรุปประเด็นต่าง ๆ ตามทัศนะของประชาชน
ในบ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ต.หนองน้ำแดง
อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ตามแบบรายงาน
บร.7

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามและการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและตัวชี้วัดต่าง ๆ ที่ได้มาเพื่อทำการวิเคราะห์โดยใช้กรอบความคิดทฤษฎี ชิพป์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีอยู่ 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทประเทศ / ชุมชน

1.1 บริบทของประเทศ

(1) ความยากจนของประเทศ

จากรายงานประจำปีของธนาคารกสิกรไทยได้กล่าวถึงภาวะความยากจนของประเทศไทย ว่าภาวะเศรษฐกิจไทยในรอบปี 2544 ที่ผ่านมามีการขยายตัวเพียงเล็กน้อย ส่งผลกระทบให้ภาคอุตสาหกรรมและ ภาคเกษตรเกิดการชะลอตัวเพียงเล็กน้อย ส่งผลกระทบให้ภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรเกิดการชะลอตัว การใช้จ่ายบริโภคอุปโภคของประชาชนอ่อนตัวลง ฤดูกาลค้าและฤดูกาลผลิตเกิดผลผลิตลดลง ภาวะเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ ธนาคารกรุงไทยได้เร่งปรับกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจธนาคารและปรับองค์การอย่างต่อเนื่อง เร่งพัฒนานำไปสู่การปฏิบัติที่เกิดผลสำเร็จมากขึ้น และนำแนวคิดการจัดการแบบใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความสำเร็จในทุก ๆ ด้านต่อไป ธนาคารกสิกรไทย , 2544 (http://www.gotoktb.com/pdf/Financial Statement/ KTB 2001_Thai.pdf)

(2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

จากรายงานประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย ได้กล่าวถึงบริการสินเชื่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยความร่วมมือจากภาครัฐร่วมสนับสนุนลูกค้า SMEs ของธนาคารได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน จากกองทุนเพื่อร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Venture Capital Fund) หรือกองทุนรวม SMEs โดยมีบริษัท หลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมวรรณ จำกัด เป็นผู้จัดการกองทุน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินและช่วยปรับปรุงอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity Ratio) ของกลุ่มลูกค้า SMEs ของธนาคาร กสิกรไทย , 2544 (http://www.gotoktb.com/pdf/ FinancialStatement/KTB 2001_Thai.pdf)

(3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

จากรายงานผลประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย จากผลการดำเนินงานตามงบการเงินของธนาคารสำหรับ ปี 2543 และปี 2544 พบว่าสาเหตุหลักที่ทำให้กำไรสุทธิลดลง เนื่องจากธนาคาร

ตั้งค่าเพื่อการซื้อขายของทรัพย์สินรอการขาย ค่าใช้จ่ายในการถือครองและค่าใช้จ่ายในการขายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนผลขาดทุนจากการขายทรัพย์สินรอการขายที่มีอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายธนาคารในการจัดการทรัพย์สินรอการขายด้วยหลักความระมัดระวังยิ่งขึ้น และได้ตั้งค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่ม เพื่อรองรับผลการขาดทุนทั้งหมดที่จะเกิดจากการขายลูกหนี้ของธนาคารให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ธนาคารกสิกรไทย , 2544 ([http://www.gotoktb.com/pdf/ Financial Statement/KTB 2001_Thai.pdf](http://www.gotoktb.com/pdf/Financial Statement/KTB 2001_Thai.pdf))

(4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากรายงานผลประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน ดังนี้คือ จากสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอยและขยายตัวของสินเชื่อในอัตราที่ลดลง ได้ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งต้องพยายามปรับตัวโดยหันมาให้ความสำคัญกับกลุ่มลูกค้าผู้บริโภค รายย่อยมากขึ้น เนื่องจากเล็งเห็นว่าเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการเติบโต ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งได้พยายามพัฒนาบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการ เพื่อสร้างประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินธุรกิจของธนาคาร โดยดูจากความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าผู้ใช้บริการเพื่อการปรับปรุงรูปแบบการให้บริการให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มลูกค้าต่อไปเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าได้อย่างเต็มที่ ธนาคารกสิกรไทย , 2544 ([http://www.gotoktb.com/pdf/ Financial Statement/KTB 2001_Thai.pdf](http://www.gotoktb.com/pdf/Financial Statement/KTB 2001_Thai.pdf))

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

(1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหนองน้ำแดง

หมู่บ้านหนองน้ำแดง เป็นหมู่บ้านหนึ่งของตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เริ่มเป็นหมู่บ้านประมาณ พ.ศ.2430 เดิมขึ้นกับตำบลชนงพระ อำเภอจันทัก และมีการเปลี่ยนจากตำบลชนงพระ มาเป็นตำบลหนองน้ำแดง ประมาณ พ.ศ.2499 หลังจากที่บ้านปากช่องได้รับการยกฐานะเป็นตำบลปากช่อง เมื่อปี พ.ศ.2492 รัฐบาลไทยจับมือกับสหรัฐอเมริกาสร้างถนนมิตรภาพตั้งแต่สระบุรีถึงนครราชสีมา นับว่าเป็นถนนرابเรียนชั้นหนึ่งทำให้ ตำบลหนองน้ำแดง เจริญอย่างรวดเร็ว โดยมีชาวบ้านทุกภาคต่างหลั่งไหลเข้ามาทำไร่เลื่อนลอย เลี้ยงสัตว์ พื้นที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิด เช่น กวาง เลือ แก้ง กระตัง และถึง ฯลฯ เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านที่เข้ามาประกอบอาชีพส่วนมากจะเป็นคนต่างอำเภอและมาจากหลายจังหวัดมารับจ้างเป็นลูกจ้างในระยะแรก ๆ มาทำไร่ข้าวโพด ไร่มันสำปะหลัง และได้ขยายพื้นที่ด้วยการหักร้างทางพงจากสภาพพื้นที่อุดมสมบูรณ์กลายเป็นไร่ข้าวโพด ไร่มันสำปะหลัง

ต่อมาเรื่องข่าวที่ดินเป็นแหล่งทำมาหากินแพร่กระจายไปทั่ว จึงมีชาวบ้านจากต่างจังหวัด เช่น จากนครปฐม อ่างทอง สุพรรณบุรี อุทัยธานี ชัยภูมิ ลพบุรี สระบุรี ฯลฯ เข้ามาทำกัน บางรายก็ซื้อที่ดินทำให้มีการซื้อขายกันมาก ทำให้ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้น ชาวบ้านยุคแรก ๆ จึงขายที่ดิน

จึงมีการเปลี่ยนมือที่ดินตกเป็นของคนเมืองทั้งหมด ชาวบ้านยุคแรก ๆ นั้นก็คงยากจนอยู่จนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้เองจึงมีการย้ายถิ่นฐานเดิมและที่ดินก็ตกเป็นของคนเมือง

(2) สภาพปัจจุบันของหมู่บ้านหนองน้ำแดง

ปัจจุบันบ้านหนองน้ำแดง ได้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว จากสถิติปี พ.ศ.2543 บ้านหนองน้ำแดงมีประชากรทั้งสิ้น 2,284 คน แบ่งเป็นชาย 1,161 คน เป็นหญิง 1,123 คน มีหลังคาเรือน 317 หลังคาเรือน เฉลี่ยครอบครัวละ 7 คน สาเหตุก็เพราะว่า บ้านหนองน้ำแดง เป็นทำเลที่ดี มีถนนมิตรภาพตัดผ่าน เป็นประตูสู่ภาคอีสาน และเส้นทางเข้าสู่เมืองหลวง จึงมีโรงงานต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นอันมาก รวมทั้งหมู่บ้านใกล้เคียง ทำให้เกิดการจ้างงานเกิดขึ้น ชาวบ้านจากต่างจังหวัดจึงหลั่งไหลมาหางานกันทำ จึงทำให้เกิดธุรกิจบ้านเช่า มีการก่อสร้างอาคารบ้านเช่ากันอย่างคึกคัก ทำให้ชุมชนบ้านหนองน้ำแดงขยายตัวอย่างรวดเร็ว

บ้านหนองน้ำแดง มีพื้นที่ประมาณ 6,000 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 16 บ้านชัยหาย ตำบลปากช่อง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 3 บ้านเขาวง ตำบลหนองน้ำแดง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 4 บ้านวะกะเจียว ตำบลหนองน้ำแดง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 2 บ้านวงศ์เกษร ตำบลหนองน้ำแดง

(3) ด้านเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านหนองน้ำแดง

ชาวบ้านหนองน้ำแดงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง น้อยหน่า มะม่วง ขนุน ถั่วลิสง กล้วยน้ำว้า มะขามหวาน กระเทียม พุริณ ลำไย ลิ้นจี่ ฯลฯ รองลงมาก็คือ การเลี้ยงสัตว์บ้างเล็กน้อย เช่น โค หมู ไก่พื้นเมือง ซึ่งเลี้ยงขายเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว นอกเหนือจากนี้ก็มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

(4) ด้านวัฒนธรรม

บ้านหนองน้ำแดง มีวัดอยู่ 3 แห่ง ดังนี้ 1.วัดวชิราลงกรณวรารามวรวิหาร (วัดพระอารามหลวง) 2.วัดถ้ำไทรรัตน์ 3.วัดถ้ำไก่อั่ว ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวบ้านหนองน้ำแดงก็คือ ประเพณีทำบุญกลางบ้านในวันขึ้นปีใหม่ของทุก ๆ ปี โดยจะจัดในวันที่ 2 ของเดือนมกราคม โดยจะปิดถนนภายในหมู่บ้าน 1 วัน เพื่อจะทำพิธีทำบุญ โดยนิมนต์พระสงฆ์ทั้ง 3 วัด มาทำพิธีในตอนเช้า

ประเพณีนอกเหนือจากนี้ชาวบ้านหนองน้ำแดงก็จะร่วมกันทำกิจกรรมเหมือน ๆ กับพุทธศาสนิกชนคนไทยทั่วประเทศที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา

(5) ด้านอื่น ๆ มีดังนี้ คือ

1. ขาดสภาพคล่องทางการเงินของชาวบ้านและกลุ่มภายในชุมชน
2. ผลิตผลทางการเกษตรไม่ได้คุณภาพ

3. ขาดสถานที่รับซื้อ/จำหน่ายสินค้าทางการเกษตร
4. ขาดน้ำดื่มน้ำใช้ในการเกษตร
5. มีสิ่งเสพติดในชุมชน
6. ป่าไม้ถูกทำลายเพราะขาดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
7. ขาดการส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้คนในหมู่บ้าน
8. การสื่อสารและการบริการ
9. การพัฒนาสตรี เด็ก คนชรา และคนพิการ

2. ผลการประเมินโครงการโดยรวม

กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีดังนี้ คือ
ผลการประเมินหน่วยระบบ A

ผลการประเมินหน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ จากผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบรายงาน บร.3 ได้ทราบว่า ประชาชนในหมู่บ้านหนองน้ำแดงมีความเข้าใจในโครงการกองทุน 1 ล้าน เป็นอย่างดี รวมทั้งยังมีความเข้าใจและพอใจที่ทางรัฐบาลเห็นความสำคัญของหมู่บ้านที่ห่างไกลในชนบท โดยช่วยเหลือในด้านแหล่งเงินทุนเพื่อการสร้างงาน สร้างอาชีพ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในระดับฐานราก อีกทั้งเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน

2. จากการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกองทุน 1 ล้านบาท พบว่าชาวบ้านหนองน้ำแดงมีความรู้ความเข้าใจว่า รัฐบาลได้จัดสรรเงินจำนวนนี้ เพื่อเป็นแหล่งกองทุนเพื่อการกู้ยืมเงิน เพราะจะต้องมีการชำระเงินกู้ยืมและดอกเบี้ยคืนเมื่อครบกำหนดชำระหนี้ ซึ่งเงินกองทุนนี้เป็นเงินที่ให้ชาวบ้านกู้ยืมนำไปลงทุนเพื่อทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง จากการสัมภาษณ์ทราบว่า คณะกรรมการทุกท่านมีความรู้ ความสามารถ และเข้าใจเป็นอย่างดีค่อนนโยบายกองทุน 1 ล้านบาท ก่อตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเป็นแหล่งเงินทุนให้ประชาชนกู้ยืมนำไปประกอบอาชีพ และคณะกรรมการทุกท่านได้ผ่านการคัดเลือกจากสมาชิกโดยการลงคะแนนอย่างชอบธรรม

4. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน จากการสัมภาษณ์สมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุน 1 ล้านบาท ได้ทราบว่า สมาชิกทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า จะต้องชำระหนี้เงินกองทุนตรงตามกำหนดเวลา ตามในสัญญาู้ เนื่องจากเงินที่กู้มีระยะเวลาในการชำระคืนที่นานและอัตราดอกเบี้ยต่ำ และจะเป็นทุนหมุนเวียนให้สมาชิกคนอื่น ๆ ได้กู้ยืมต่อไป

ผลประโยชน์กระบวนกรของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้กองทุน พบว่า การคัดเลือกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงเป็นไปตามระเบียบของกองทุนทุกประการ ผู้กู้ทุกรายมีคุณสมบัติตรงตามที่ระเบียบกองทุนได้กำหนดไว้
2. กระบวนการแนะนำวิธีทางธุรกิจ ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงได้แนะนำให้สมาชิกที่ขอกู้เงินไปลงทุนจริงตามที่ยื่นคำขอ วัตถุประสงค์โครงการอีกทั้งได้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางประกอบอาชีพใหม่ ๆ ให้กับสมาชิกผู้กู้
3. กระบวนการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของเหรัญญิกที่เป็นคนจัดทำบัญชีอยู่ และมีคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนอีกส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบบัญชี เพื่อความโปร่งใสและยุติธรรมถูกต้องในการจัดทำบัญชี ซึ่งถ้าเกิดมีปัญหาก็จะขอคำปรึกษาจากประชาชนกองทุนและพัฒนาก่ออาเภอปากช่อง จ.นครราชสีมา
4. กระบวนการรับชำระหนี้ของกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง ได้ทราบว่า มีสมาชิกบางรายนำเงินกู้ไปชำระคืนกองทุนแล้ว โดยเฉพาะสมาชิกที่กู้รายเดือนจะต้องชำระทุก ๆ เดือน ส่วนสมาชิกที่กู้รายปีก็ต้องชำระเมื่อถึงกำหนด

ผลการประเมินผลผลิตหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - จำนวนผู้กู้เงินกองทุนปัจจุบันมี 72 ราย
 - ยอดเงินสุทธิที่ให้สมาชิกกู้ไป 950,000 บาท (เก้าแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)
 - ยอดเงินคงเหลือจากการให้สมาชิกกู้ไปคงเหลือ 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)
 - อัตราดอกเบี้ยคิดเป็นร้อยละ 12 ต่อปี
2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - จำนวนสมาชิกที่กู้ได้ 72 ราย
 - จำนวนเงินสะสมปัจจุบัน (สิงหาคม 2545) 68,300 บาท (หกหมื่นแปดพันสามร้อยบาทถ้วน)
 - การประกอบกิจการ พบว่า สมาชิกที่กู้ยืมเงินไป นำไปประกอบอาชีพจริง ทำให้เกิดรายได้และอาชีพทางการเกษตรเกิดขึ้น เช่น นำไปลงทุนค้าขาย, ซื้อโคนมมาเลี้ยง, ซื้อเมล็ดพันธุ์พืชต่าง ๆ
3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
 - สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงทุกรายเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบมากขึ้น
 - กองทุนหมู่บ้านส่งเสริมให้หมู่บ้านหนองน้ำแดง เกิดการเรียนรู้ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านตนเอง
 - กองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงมีศักยภาพและความเข้มแข็งมากขึ้น เนื่องจากการประสานงานที่ดีและการทำงานที่รอบคอบ สร้างความเชื่อมั่นแก่สมาชิก

- กองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากชาวบ้านลดการพึ่งพานายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างแพง

ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B : การดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ผลการประเมินบริบทของหน่วยระบบ B

1. ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย จากการสัมภาษณ์สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงร้อยละ 98 มีประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการประกอบอาชีพอยู่แล้ว เนื่องจากว่าเป็นการนำไปลงทุนประกอบกับอาชีพเดิมที่มีหรือทำมาตั้งนานแล้ว เช่น การทำไร่อ้อย, การเลี้ยงสัตว์ การค้าขาย และบริการ

2. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว พบว่า สมาชิกผู้กู้ประมาณ 98% มีความสามารถในการดำเนินกิจการของตนเอง เนื่องจากว่าเป็นอาชีพที่สืบทอดมาจากรุ่นบรรพบุรุษ ทำให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน เงินที่กู้ยืมมาจึงนำมาส่งเสริมประกอบอาชีพยิ่งขึ้น

3. สมาชิกที่กู้ยืมบางรายได้นำเงินไปชำระหนี้รายนอกระบบโดยไม่มีการนำเงินไปลงทุนจริง ทำให้ไม่มีเงินหมุนเวียน เมื่อครบกำหนดชำระหนี้กองทุนก็ไปกู้ยืมกับนายทุนนอกระบบเพื่อนำมาชำระหนี้กองทุน หมุนเวียนกันไปอย่างนี้

4. อาชีพหลักของผู้กู้แต่ละรายในหมู่บ้านหนองน้ำแดง โดยส่วนใหญ่จะมีอาชีพที่เหมือนกัน คือ มีอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำไร่มะขามหวาน, ไร่ข้าวโพด, ไร่น้อยหน่า และอาชีพค้าขาย และเลี้ยงสัตว์

5. รายได้โดยเฉลี่ยแต่ละครอบครัวผู้กู้กองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง พบว่า แต่ละปีครอบครัวแต่ละครอบครัวมีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 30,000 – 35,000 บาทต่อปี

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1. สมาชิกผู้กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง ทางคณะกรรมการกำหนดให้กู้ยืมได้ไม่เกินรายละ 20,000 บาท ซึ่งบางรายขอเงินกู้อาจจะไม่ถึง 20,000 บาท ซึ่งบางรายอาจจะได้เพียง 15,000 บาท หรือ 5,000 บาท ทั้งนี้ขึ้นกับความน่าเชื่อถือของผู้กู้ในการนำไปลงทุนดำเนินโครงการโดยการพิจารณาของคณะกรรมการกองทุน

2. สถานที่และวัตถุดิบ พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง ประกอบอาชีพการเกษตรภายในหมู่บ้าน วัตถุดิบที่สำคัญ คือ ยาฆ่าแมลง เมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย ซึ่งต้องมีการซื้อจากภายนอก

3. เทคนิควิธีการทำงาน พบว่า การทำงานของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงมีเทคนิควิธีที่เหมือนกัน และมีการใช้แรงงานเครื่องจักรแทนแรงงานคน เช่น รถไถ รถหยอดข้าวโพด และรถดีเซลไถ

4. กำลังทำงาน พบว่า สมาชิกผู้กู้โดยส่วนใหญ่มีการใช้กำลังคนและเครื่องจักร เช่น รถไถ, รถหยอดข้าวโพด, รถสีข้าวโพด และมีการจ้างแรงงานบ้างเป็นครั้งคราว เนื่องจากกิจการที่ผู้กู้ดำเนินการอยู่โดยส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็ก

ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ B พบว่า

1. การดำเนินการ พบว่า สมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงเป็นผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งนำเงินกู้ที่ได้ไปลงทุน เช่น ซื้อปุ๋ย ซื้อเมล็ดพันธุ์ ซึ่งยามาแมลง และค่าอื่น ๆ ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายได้นำเงินไปซื้อสินค้ามาจำหน่ายที่ร้านเพิ่มเติม

2. การหาตลาดที่ดี พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงจะมีการนำผลผลิตที่ได้มารวมกันเพื่อหาตลาดรองรับ เปรียบเทียบราคาและมีอำนาจต่อรองในการขายสินค้าในราคาที่ดี

3. การจัดทำบัญชี พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และงบดุลเป็นอย่างดี เพราะคณะกรรมการมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนต่าง ๆ ในหมู่บ้านเป็นอย่างดี เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์และกลุ่มสตรีแม่บ้าน

4. การวิเคราะห์และการประเมิน พบว่า การประกอบอาชีพของสมาชิกหมู่บ้านหนองน้ำแดงยังคงสืบทอดอาชีพเกษตรกรรมตามที่บรรพบุรุษเคยทำต่อ ๆ กันมา เนื่องจากขาดการส่งเสริมจากทางภาครัฐเข้าไปช่วยเหลือทางด้านการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรแนวใหม่ เช่น การปรับปรุงดิน การใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนปุ๋ยวิทยาศาสตร์และยามาแมลง

ผลการประเมินผลผลิตหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

(1) รายได้ที่เป็นตัวเงิน พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงผู้กู้เงินร้อยละ 80 มีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากขายผลผลิตได้ส่วนหนึ่ง แต่ยังมีสมาชิกบางส่วนที่ยังไม่มีรายได้เพิ่ม เนื่องจากเป็นกิจการที่ต้องใช้ระยะเวลาและโอกาสพอสมควร เช่น สมาชิกผู้กู้ที่เลี้ยงสัตว์ เช่น โค, สุกร และสมาชิกที่ทำการเกษตรที่ต้องรอฤดูกาลหรือธรรมชาติ เช่น การปลูกข้าวโพด และมันสำปะหลัง

(2) ผลผลิตเป็นตัวของ พบว่า สมาชิกผู้กู้กองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงที่ดำเนินการเลี้ยงโคและสุกร สามารถที่จะเพาะพันธุ์แม่สุกรและลูกสุกรไว้ขยายกิจการต่อไปในอนาคต หรือ ผู้ที่ดำเนินการค้าขายก็สามารถขยายร้านค้าให้ใหญ่โตขึ้นได้

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

(1) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง มีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

(2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง ลดการเป็นหนี้รายทุนนอกระบบมากขึ้น

(3) สมาชิกเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินกิจการตนเองมากขึ้น ทั้งนี้ยังสามารถพัฒนาปรับปรุงผลผลิตที่ได้ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

(1) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง มีความสามัคคีกันมากขึ้น เพราะมีการจัดเวทีประชุมประจำทุกเดือน เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

(2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง สามารถพึ่งพาตนเองได้

(3) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง มีศักยภาพและความเข้มแข็งมากขึ้นในการบริหารจัดการ ชุมชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A บางตัวต้องพึ่งผลผลิตบางตัวของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ซึ่งผู้กู้แต่ละรายจะต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้กู้ชำระคืนจึงเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A จึงจำเป็นที่จะต้องทำการประเมินทั้งสองหน่วย เพราะหน่วยระบบ A จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ต้องขึ้นกับหน่วยระบบ B และหน่วยระบบ B จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ต้องขึ้นอยู่กับหน่วยระบบ A อีกเช่นกัน

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้กองทุนหมู่บ้าน

จากการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้หมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าประกอบอาชีพทำไร่ 26 คน, เลี้ยงสัตว์ 16 คน, ค้าขาย 24 คน, บริการ 6 คน

1. อาชีพทำไร่ (ข้าวโพด, กล้วย, มะขามหวาน และอื่น ๆ)

(1) ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินลงทุน เพื่อนำมาใช้ในการประกอบการที่ดีและเพียงพอ เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง ค่าไถไร่ ค่าน้ำมัน และค่าจ้างแรงงานอื่น ๆ

(2) การมีกระบวนการที่ดี ได้แก่ ต้องมีการวางแผนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า เช่น ทำไร่ข้าวโพด ต้องมีการไถเตรียมดิน หาเมล็ดพันธุ์ดีมีคุณภาพมาเตรียม อีกทั้งเตรียมค่าใช้จ่ายล่วงหน้าด้วย

(3) การได้ผลผลิตที่ดีทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ คือ ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดี เมื่อนำไปจำหน่ายทำให้ได้ผลตอบแทนที่สูง คู่แข่งกับการลงทุน

2. อาชีพขายของชำ

(1) ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินลงทุนที่พอเหมาะ และสถานที่ตั้งร้าน

(2) การมีกระบวนการที่ดี คือ มีการเลือกซื้อสินค้าจากหลาย ๆ ที่แล้วนำมาเปรียบเทียบราคา เพื่อจะได้ซื้อสินค้าในราคาที่ถูก มีการจัดร้านค้าที่สะอาดเป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการเลือก

ซื้อสินค้า อีกทั้งต้องมีการจัดทำบัญชีในแต่ละวันว่า วันนี้ขายได้เท่าไร ขายสินค้าอะไรไปบ้าง ทำให้ง่ายต่อการเช็คสินค้าและการซื้อสินค้ามาจำหน่ายในครั้งต่อไปได้

(3) ผลผลิตที่ดีทั้งด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ คือ มีร้านค้าหลายร้านภายในหมู่บ้าน ผู้ซื้อที่มีสิทธิ์เลือกซื้อ ได้สบาย ๆ มีสินค้าเพียงพอกับความต้องการของคนในชุมชน ทำให้มีการค้าขายที่ดี และมีกำไรมากขึ้น

3. อาชีพเลี้ยงสัตว์ (โค, สุกร)

(1) ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินทุนสำรองจ่ายในกิจการเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อนำไปซื้ออาหารสัตว์ และยาฉีดต่าง ๆ

(2) การมีกระบวนการที่ดี ได้แก่ การวางแผนดำเนินปรับปรุงกิจการ การทำโรงเรือนเพิ่มเติม หรือระบบน้ำดื่ม-ใช้ของสัตว์ การวางแผนในการให้อาหารในปริมาณที่พอเหมาะและถูกสุขลักษณะ

(3) ผลผลิตที่ดีทั้งด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ จำนวนสัตว์เลี้ยงมีไม่มากเกินไปจนความดูแลของผู้เลี้ยง อีกทั้งสัตว์เลี้ยงมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ไม่มีโรคแทรกซ้อน เมื่อนำไปจำหน่ายทำให้ได้ราคาที่ดี ไม่ถูกกดขี่ราคาให้ต่ำจากบรรดาแม่ค้าที่รับซื้อ

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

ในการจัดทำสารนิพนธ์ กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

4.1 เพื่อทราบว่าสามารถบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุน 1 ล้านบาท ในหมู่บ้านหนองน้ำแดงนั้น สามารถช่วยแก้ปัญหาความยากจนของชาวบ้านได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นและลดการเป็นหนี้รายทุนนอก ระบบ อาชีพหลักยังคงเป็นการเกษตร ซึ่งต้องอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ เนื่องจากไม่มีแหล่งน้ำ ประชาชนจึงอยากให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือด้วยการส่งวิทยากรมาแนะแนวอบรมความรู้ในการประกอบอาชีพเสริมโดยไม่ต้องรอผลผลิตจากการเกษตรเพียงอย่างเดียว

4.1.2. การเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านขาดโอกาสในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เนื่องจากในหมู่บ้านไม่มีห้องสมุดประชาชน อีกทั้งยังขาดหอกระจายข่าวในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งถูกปล่อยร้างไว้การซ่อมแซม

4.1.3. ระบบการบริหารกองทุน พบว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้านมีประสิทธิภาพและศักยภาพที่ดี เนื่องจากมีประธานกองทุน คณะกรรมการกองทุน และผู้อาวุโส คอยให้คำแนะนำในการดำเนินงาน

4.1.4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนหมู่บ้านนำเอาหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพของผู้

4.1.5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้และความยุติธรรมในการดำเนินงานบริหารงานกองทุน และสมาชิกภายในหมู่บ้านมีความสามัคคีและรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

1. ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- (1) การมีความสามัคคีภายในหมู่บ้าน
- (2) การมีคณะกรรมการและประธานกองทุนที่เข้มแข็ง
- (3) การมีผู้นำหมู่บ้านที่มีคุณธรรม
- (4) การมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน
- (5) การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

- (1) ปัญหาด้านการว่างงาน
- (2) ปัญหาการไม่รู้หนังสือ อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้
- (3) ปัญหาด้านการพนัน เช่น หว่ยได้ดิน, ไฮโล, ไพ่

4.3 การเกิดองค์กรและเครือข่ายการเรียนรู้

อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้เป็นหน่วยประสานงานจัดเวทีประชาคมเพื่อรวมกลุ่มสมาชิกกองทุนแต่ละหมู่บ้านและตำบล มาทำการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เพื่อนำความรู้ที่ได้นั้นมาใช้ประกอบอาชีพของคนต่อไป

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบดังนี้

- (1) เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน
- (2) ชาวบ้านมีแหล่งเงินทุนกู้ยืมเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านหรือชุมชน เช่น นำไปซื้อพันธุ์สุกร ตกแต่งร้านเสริมสวย ซื้อเมล็ดพันธุ์ต่าง ๆ
- (3) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้สามารถจัดการบริหารกองทุนกันได้ เช่น การจัดทำบัญชีงบดุลประจำปี
- (4) เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถและการแก้ไขปัญหาตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2. ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

- (3) ประชาชนสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้
- (4) มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมจากการรวบรวมแนะแนวอาชีพ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองน้ำแดง สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บรรลุตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบถึงศักยภาพของชุมชนและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

2. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ได้มาจากการสำรวจพื้นที่ที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์ โดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม โดยการใช้ข้อมูลในแบบรายงาน (บร.) ดังนี้

- บร.1 - แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- บร.2 - แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- บร.3 - แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
- บร.4 - แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- บร.5 - แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- บร.6 - แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- บร.7 - แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

- บร.8 - โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- บร.9 - แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- บร.10 - แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- บร.11 - แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

บร.12 - การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

-ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)

ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสารข้อมูลจากส่วนราชการ เช่น กชช 2 ค. จปฐ. กทบ. 1-2-3 และจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีข้อมูลแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการประเมิน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ - เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจนเป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติได้หลากหลาย เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

ข้อมูลเชิงคุณภาพ - เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยวิธีการเชิงคุณภาพ อาทิ การวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากกองทุนหมู่บ้านเข้าสู่หมู่บ้าน เป็นต้น

3. ผลการดำเนินงาน

1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A พบว่า ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ได้มีการจัดการดำเนินการอย่างเรียบง่าย และเป็นกันเอง โดยเป็นการส่งเสริมและแนะนำการดำเนินการประกอบอาชีพ จากกลุ่มผู้กู้ด้วยกัน ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยนและเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมให้กับสมาชิกผู้กู้ด้วยกัน

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ B พบว่า การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย เป็นไปด้วยความปกติ ผู้กู้มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพที่จะนำเงินที่กู้ไปดำเนินกิจการ และมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจการของตนเองเป็นอย่างดี

4. การอภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อทราบผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างน้อยเพียงใดซึ่งกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงเกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้นซึ่งก็ตรงตามความต้องการของทางรัฐบาลที่กระจายเม็ดเงินสู่สังคมรากหญ้าซึ่งผู้ได้จากจำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ นำไปทำเป็นอาชีพเสริมจากอาชีพหลัก หรือบางส่วนนำไปเพิ่มทุนเพื่อขยายกิจการทำให้มีเงินเพิ่มขึ้นสามารถนำมาจับจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้ และเงินส่วนที่เหลือยังสามารถนำมาเก็บออมได้อีกด้วย โดยการให้ความร่วมมือของชาวบ้านหมู่บ้านหนองน้ำแดงและการติดตามข่าวสาร

กองทุนหมู่บ้านของผู้นำชุมชนอย่างใกล้ชิด ทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและนำมาปฏิบัติอย่างถูกวิธี ทำให้ไม่มีอุปสรรคในการดำเนินงานมากนัก และจากการติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ พัฒนาอำเภอ และหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งได้แนะนำวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านอย่างถูกวิธีและได้การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้เรื่องการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเป็นเรื่องที่ไม่ยากสำหรับชาวบ้านหมู่บ้านหนองน้ำแดง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อทราบถึงศักยภาพและความเข้มแข็งของกองทุน ซึ่งกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดงมีความเข้มแข็งในระดับค่อนข้างมากซึ่งดูได้จากการสรุปผลความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งได้สรุปไว้ใน บร.7 ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการสุ่มถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50% ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองน้ำแดง และการให้ความร่วมมือในการที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และจากการที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านทุก ๆ เดือน ทำให้ทราบข้อมูลได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมการบรรลุวัตถุประสงค์ คือ

1) การให้ความร่วมมือของชาวบ้านหมู่บ้านหนองน้ำแดง และการติดตามข่าวสารกองทุนหมู่บ้านของผู้นำชุมชนอย่างใกล้ชิด ทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและนำมาปฏิบัติอย่างถูกวิธี ทำให้ไม่มีอุปสรรคในการดำเนินงานมากนัก

2) การติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาการอำเภอและหน่วยงานอื่น ๆ อีก ซึ่งได้แนะนำวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านอย่างถูกวิธี

ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ คือ

1) การนำเงินที่ขอกู้จากกองทุนหมู่บ้านไปใช้ในด้านอื่นที่ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลต้องการ ซึ่งก็เป็นเพียงส่วนน้อย

2) บางครั้งการทำงานของหน่วยงานรัฐบาลต้องเป็นไปตามระเบียบขั้นตอนทำให้การดำเนินงานค่อนข้างช้า ซึ่งทำให้บางครั้งผู้นำชุมชนต้องจัดการแก้ปัญหาต่าง ๆ ไปก่อน

2. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชนโดยผู้นำชุมชนต่าง ๆ จะมีการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นการประชุมที่มีบันทึกอาสาของแต่ละหมู่บ้านจัดการประชุมขึ้นตามแบบ บร. ต่าง ๆ หรือจะเป็นการประชุมที่ทางหน่วยงานรัฐบาลจัดขึ้นซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวิธีการทำงานซึ่งกันและกันและอาจจะพบวิธีการทำงานที่

แปลกใหม่ออกไปเพื่อนำไปใช้ในการทำงานของแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพของท้องถิ่นตนเอง

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง กระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิภาพ การอยู่ในชุมชนอย่างมีสันติ ซึ่งเป็นการเขียนตัวชี้วัดที่แตกต่างไปจากตัวชี้วัดใน บร.2 และเปรียบเทียบกับใน บร.7

4. ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเก่า

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในหมู่บ้าน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไม่ตรงกับความเป็นจริง และไม่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนและสมาชิก

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คณะกรรมการยังขาดความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชี

5.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คณะกรรมการบางส่วนยังไม่ค่อยมีความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุน ทำให้บางครั้งการทำงานผิดพลาดไม่ถูกต้องจึงควรที่จะมีหน่วยงานของรัฐจัดการอบรมให้ความรู้และเข้าไปดูแลใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 สมาชิกบางส่วนยังขาดจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกภายในหมู่บ้านควรทำการประชาสัมพันธ์และอธิบายถึงผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ และจัดกิจกรรมที่เชื่อมความสัมพันธ์ภายในหมู่บ้านขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 หมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา เป็นหมู่บ้านใหญ่มีประชากรเกือบสามพันคนและเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกว่าร้อย

ยี่สิบคน เงินจำนวน 1 ล้านบาท จึงไม่พอเพียงที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะจัดสรรเงินให้ได้ครบทุกคน จึงอยากให้รัฐบาลจัดสรรเงินให้กับหมู่บ้านที่มีประชากรที่มีจำนวนมากให้มากกว่าหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อให้สมาชิกกองทุนได้กู้ยืมเงินจากกองทุนมากขึ้น

บรรณานุกรม

คู่มือสำหรับประชาชน, เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง , 2544

ธนาคารกสิกรไทย. 2544 รายงานประจำปี ([http://www.gotoktb.com/pdf/Financial Statement/
KTB 2001_Thai.pdf](http://www.gotoktb.com/pdf/Financial%20Statement/ KTB%2001_Thai.pdf))

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองน้ำแดง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา. 2544

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและ
บริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) 2544. และ (ฉบับที่)2545.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ พ.ศ.2544 . และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544.

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และ
สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย “ชุดวิชาการนิพนธ์”

(Substantive Report) หลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ , 2545.

